

В. О. Рядінська

доктор юридичних наук, професор,
завідувач лабораторії проблем правового та організаційного
забезпечення діяльності Міністерства
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України

О. В. Кузнєцова

кандидат юридичних наук, адвокат

ОЗНАКИ СТАТУСУ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ ЯК ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

В статті досліджено ознаки статусу самозайнятих осіб як платників податків. Розглянуто визначення понять «індивідуальна трудова діяльність», «зайняте населення», «особи, які забезпечують себе роботою самостійно», «фізичні особи-підприємці», «особи, які провадять незалежну професійну діяльність», «фізичні особи, які забезпечують себе роботою самостійно», «особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність», «самозайняті особи». Акцентовано, що поняття «самозайняті особи» використовувалося в національному законодавстві з 1998 по 2010 роки. Проте з часом ця норма була видалена і поняття «самозайняті особи» замінено поняттями «фізичні особи-підприємці» та «особи, які провадять незалежну професійну діяльність». Законодавець, який раніше активно використовував поняття «самозайняті особи» у різних значеннях внаслідок суттєвого оновлення законодавства сформував єдиний підхід до цього поняття і використовує для визначення осіб, що забезпечують себе роботою самостійно, два поняття – «фізичні особи-підприємці» та «особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність». У Податковому кодексі України визначення поняття «фізична особа-підприємець» не міститься, а також законодавець уникає надання визначення «незалежної професійної діяльності», і вдається до не вичерпного переліку видів діяльності, котрі він відносить до незалежних професійних видів. Констатовано, що подальший розвиток податкового законодавства обумовив формування двох різних режимів оподаткування для обох груп осіб, що підпадають під ознаки «фізичних осіб-підприємців» та «осіб, що здійснюють незалежну професійну діяльність». Саме ці групи осіб відповідно до Податкового кодексу України підлягають взяттю на облік як самозайняті особи у контролюючих органах. Проаналізовано співвідношення категорій «фізична особа-підприємець» і «особа, що здійснює незалежну професійну діяльність», «прибуток» та «дохід». Підсумовано, що до ознак статусу самозайнятих осіб як платників податків можна віднести те, що: вони забезпечують себе роботою самостійно; використовують працю найманих працівників; здійснюють діяльність з метою отримання доходів безпосередньо від цієї діяльності; не є найманими працівниками в межах такої діяльності; можуть виступати в якості роботодавця і працівника.

Ключові слова: оподаткування, податки, самозайняті особи, платники, дохід, незалежна професійна діяльність, фізична особа-підприємець, правовий статус.

Постановка проблеми. У сучасному світі головним фактором забезпечення добробуту суспільства є люди, їх креативний потенціал. Держава, яка прагне забезпечити власний розвиток та процвітання, зобов'язана створювати умови для продуктивного використання людських ресурсів і

продуктивних людських рис для будь-якої суспільно корисної діяльності, однією з цих умов виступає стимулювання діяльності самозайнятих осіб.

Повномасштабне вторгнення російського агресора призвело до значних втрат нашою країною людського капіталу

(за офіційними даними від 5 до 7 мільйонів українців виїхали за кордон), який може бути втрачено назавжди, що є однією з найбільших загроз для майбутнього України. Тому План з відновлення України повинен містити заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для трудової зайнятості, та передбачають самостійну організацію, максимальне врахування індивідуальних потреб, здібностей, інтересів, досвіду особи, без допомоги держави чи інших осіб. До таких заходів, серед іншого, відноситься формування стабільного, прозорого, зрозумілого податкового законодавства, у нормах якого чітко та однозначно закріплювався б правовий статус самозайнятих осіб, їх права та обов'язки як платників податку, правовий механізм їх оподаткування.

Аналіз досліджень. Дослідженню ознак податкового статусу самозайнятих осіб присвячували свої роботи О. Бас [1, с. 27–33], Г. Гаврюшенко [2, с. 45–50], К. Гнатенко [3, с. 104–106], О. Грабовецька [4, с. 126–132], Д. Жоравович [5, с. 190–195], Т. Жовнір [6, с. 146–149], О. Кравчук [7, с. 194–200] тощо, проте їх роботи частково втратили свою актуальність у зв'язку з суттєвим оновленням законодавства.

Метою статті є дослідження ознак статусу самозайнятих осіб як платників податків.

Самозайнятність (англ. – self-employment, нім. – selbststandige tatigkeit) – одна з форм трудової зайнятості, що передбачає самостійну організацію власної трудової діяльності, самостійне розпорядження вигодами від цієї діяльності та несення всіх пов'язаних із нею ризиків [8, с. 445]. Самозайнятність як категорія широко використовується в зарубіжних країнах. Так, у Європейській системі рахунків (ЄСР 2010) самозайнятність визначається як комерційна діяльність, що здійснюється виключно за рахунок власної робочої сили й на себе, а не від імені роботодавця та за наймом, і до самозайнятих віднесено працівників, що працюють поза наймом, та неоплачуваних сімейних працівників [9].

В Україні вперше термін «самозайняті особи» використаний у Порядку обліку платників податків, зборів (обов'язко-

вих платежів), затвердженому наказом Державної податкової адміністрації України від 19.02.1998 № 80, у пункті 1.14 якого вказані особи визначалися таким чином: *«це платник податків – фізична особа, яка є підприємцем або здійснює незалежну професійну діяльність та не є найманою особою у межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності»* [10]. В аналогічному визначенні закріплювалося поняття самозайнятих осіб і у Законі України від 22.05.2003 № 889-IV «Про податок з доходів фізичних осіб» [11], з прийняттям якого зазначений вище наказ втратив чинність. Потім визначення поняття самозайнятих осіб було закріплено у підпункті 14.1.266 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України таким чином: *«самозайняті особи – це платники податку, які є фізичними особами-підприємцями або провадять незалежну професійну діяльність за умови, що такі особи не є працівниками в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності»* і використано в нормах цього нормативно-правового акту (абзац 2 пункту 63.5 статті 63, пункт 70.16 статті 70, абзац пункту 77.2 статті 77, пункт 178.1 статті 178, пункт 178.4 статті 178, абзац перший пункту 3 підрозділу 9⁴, абзац перший пункту 25 підрозділу 10 розділу XX) [12].

Поняття «самозайняті особи» використовувалося і в інших нормативних актах. Наприклад, у статті 4 Закону України від 05.07.2012 № 5067-VI «Про зайнятність населення» закріплювалося поняття «самозайняті особи» (*як осіб, які забезпечують себе роботою самостійно*), що замінило поняття «індивідуальна трудова діяльність», яке використовувалося в чинному раніше Законі України від 01.03.1991 № 803-XII «Про зайнятність населення» [13]. Проте Законом України від 06.06.2019 № 2745-VIII «Про фахову передвищу освіту» у норми Закону № 5067-VI було внесено зміни, і замість поняття «самозайняте населення» стало використовуватися поняття «зайняте населення», однією з категорій якого визначено осіб, що забезпечують себе роботою самостійно [14]. Подібна ситуація виникла і в нормативно-правових актах, що врегульовують

відносини у сфері загальнообов'язкового державного страхування. Поняття «особи, які забезпечують себе роботою самостійно» закріплювалося у статті Закону України 23.09.1999 № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», де визначалося як *особи, що займаються адвокатською, нотаріальною, творчою та іншою діяльністю, пов'язаною з отриманням доходу безпосередньо від цієї діяльності, члени фермерського господарства, особистого селянського господарства, якщо вони не є найманими працівниками* [15]. Проте з часом ця норма була видалена і поняття «самозайняті особи» замінено поняттями «фізичні особи-підприємці» та «особи, які провадять незалежну професійну діяльність» (підпункт 1 пункту 1 статті 29 зазначеного закону). У Законі України від 08.07.2010 № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» використовується поняття «фізичні особи, які забезпечують себе роботою самостійно» (абзац четвертий пункту 1 частини першої статті 4), але не надається його визначення [16].

Отже, український законодавець, який раніше активно використовував поняття «самозайняті особи» у різних значеннях внаслідок суттєвого оновлення законодавства сформував єдиний підхід до цього поняття і використовує для визначення осіб, що забезпечують себе роботою самостійно, два поняття – фізичні особи-підприємці та особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність. Саме ці групи осіб відповідно до абзацу другого пункту 63.5 статті 63 Податкового кодексу України підлягають взяттю на облік як самозайняті особи у контролюючих органах [12].

Визначення поняття «фізична особа-підприємець» у нормах Податкового кодексу не міститься. Цікаво, що норми інших нормативних актів також не закріплюють такого поняття. Так, відповідно до пункту 2 частини другої статті 55 Господарського кодексу України, до суб'єктів господарювання відносяться *«громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно*

до закону як підприємці», а згідно частини другої статті 3 цього ж нормативно-правового акту, *«господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – підприємцями»* [17]. У статті 24 Цивільного кодексу України зазначається, фізичною особою є людина як учасник цивільних відносин, а згідно зі статтею 50 цього ж нормативного акта фізична особа може набути статусу фізичної особи-підприємця за умови: 1) наявності повної цивільної дієздатності; 2) відсутності обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницькою діяльністю, установленого Конституцією України; 3) здійснення державної реєстрації в порядку, установленому законом [18]. Порядок реєстрації фізичних осіб-підприємців закріплюється у нормах Закону України від 15.05.2003 № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» [19].

Незалежною професійною діяльністю, відповідно до частини другої підпункту 14.1.266 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, визнається участь фізичної особи в науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців, адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою-підприємцем (за винятком випадку, передбаченого п. 65.9 ст. 65 цього Кодексу) та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб [12].

Співвідношення категорій «фізична особа-підприємець» і «особа, що здійснює незалежну професійну діяльність» є спірним питанням у праві.

Одні науковці (особливо на початку введення цих категорій у податковому законодавстві) вважали, що особи, що здійснюють незалежну професійну діяль-

ність є своєрідною формою фізичних осіб-підприємців, і введення законодавцем зазначеної категорії було обумовлено необхідністю забезпечення податкового обліку, коли для осіб, що не здійснювали систематичної підприємницької діяльності на власний ризик з метою отримання прибутку, не встановлювалося обов'язкової умови легітимації діяльності – державної реєстрації. Для того, щоб зобов'язати осіб, які працювали «на себе», в певних випадках несистематично, і можливо, не мали на меті отримання прибутку, хоч і отримували певні доходи від своєї діяльності, сплачувати податки, законодавець замість встановлення в нормах господарського законодавства вимоги щодо їх реєстрації як особливих суб'єктів господарювання, ввів у податкове законодавство поняття «особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність», і встановив особливий режим оподаткування їх доходів.

Інші науковці дотримувалися позиції, за якої категорії «фізична особа-підприємець» і «особа, що здійснює незалежну професійну діяльність» є відмінними і виокремлювали їх неспільні риси. Одним з ґрунтовніших досліджень цього питання є роботи А. Сазонової, яка виділяє такі відмінності між вищевказаними категоріями: 1) незалежна професійна діяльність пов'язана зі здобуттям особою, яка планує її здійснювати, спеціальної освіти або підготовки, що забезпечує формування в неї певного рівня компетентності, пов'язаного з наявністю специфічних знань, навичок чи вмінь, тоді як підприємницька діяльність не потребує обов'язкової наявності в особи, яка її здійснює, специфічного рівня компетентності; 2) незалежна професійна діяльність виступає для особи, яка її здійснює, головним джерелом активних доходів, а для підприємницької діяльності це не обов'язково (зокрема, особа може здійснювати підприємницьку діяльність і перебувати в не пов'язаних із такою підприємницькою діяльністю трудових відносинах, за винятком випадків, встановлених законодавством); 3) незалежна професійна діяльність орієнтована більшою мірою на трудовий процес, який передбачає розвиток, не матеріалізований у результат, тому може здійснюва-

тися, з огляду на «собівартість» її результатів, тоді як підприємницька діяльність спрямована на отримання прибутку; 4) особа, що здійснює незалежну професійну діяльність, може використовувати найману працю не більш як чотирьох осіб, а для підприємців не існує обмежень щодо кількості найманих працівників; 5) особа, що здійснює незалежну професійну діяльність, не має бути зареєстрована як фізична особа-підприємець (за винятком випадку, передбаченого п. 65.9 ст. 65 Податкового кодексу України) [20].

Подальший розвиток податкового законодавства обумовив формування двох різних режимів оподаткування для обох груп осіб, що підпадають під ознаки фізичних осіб-підприємців та осіб, що здійснюють незалежну професійну діяльність, внаслідок чого дискусія щодо співвідношення зазначених категорій зійшла нанівець. На сучасному етапі не виникає питання про тотожність фізичних осіб-підприємців та осіб, що здійснюють незалежну професійну діяльність. Що ж об'єднує їх в одну категорію – самозайняті особи?

Насамперед зазначимо, що всі види самозайнятих осіб забезпечують себе роботою самостійно, тобто власноруч організують свою трудову діяльність, не очікуючи допомоги з боку держави або інших осіб. У зв'язку з цим, постає питання: з якою метою вони організують свою самозайнятність?

Мета діяльності фізичної особи-підприємця – отримання прибутку, що апіорі виходить з назви цього суб'єкта (підприємець) та визначення підприємництва, закріпленого статтею 42 Господарського кодексу України [17]. Прибутком, згідно зі словником фінансово-правових термінів, є сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати [8, с. 380].

Мета діяльності осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність, не така прозора. Побутує думка, що метою діяльності осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність, є досягнення економічних або соціальних результатів (наприклад, завданням нотаріуса є посвідчення прав та фактів, що мають юридичне значення, адвокатів – надання правової допомоги, приватних виконавців – при-

мусове виконання судових рішень тощо). Проте, як слушно підкреслює М. Худенко, особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність, отримують за її виконання винагороду (гонорар, плату), конкурують між собою та ризикують, приймаючи доручення замовника (клієнта), а отже, мета одержання прибутку в осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність, хоч і другорядна, але відчутна [21, с. 60–71]. На наш погляд, більш коректно було б зазначити, що метою діяльності осіб, що здійснюють незалежну професійну діяльність, є отримання доходів.

Категорія «дохід» є складним економічним поняттям та має відповідно до цього певну специфіку. Згідно з тлумачними словниками, дохід являє собою гроші або матеріальні цінності, що одержуються державою, юридичною або фізичною особою внаслідок будь-якої діяльності (комерційної, виробничої, посередницької тощо) [8, с. 245]. Надаючи поняття доходу в нормах Податкового кодексу, український законодавець застосував підхід, за якого перераховуються і нормативно закріплюються різноманітні види доходів, що можуть отримувати фізичні особи з урахуванням територіального принципу (джерела походження): підпункті 14.1.54 пункту 1 статті 14 надається визначення доходів із джерелом їх походження з України як будь-якого доходу, отриманого резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні [12], після чого законодавець вдається до перерахування видів таких доходів; в підпункті 14.1.55 пункту 1 статті зазначається, що до доходів, отриманих з джерел за межами України, відноситься будь-який дохід, отриманий резидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності за межами митної території України, включаючи проценти, дивіденди, роялті та будь-які інші види пасивних доходів, спадщину, подарунки, виграші, призи, доходи від виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими та трудовими договорами, від надання резиде-

нтам в оренду (користування) майна, розташованого за межами України, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до розташованих за межами України портів, доходи від продажу майна, розташованого за межами України, дохід від відчуження інвестиційних активів, у тому числі корпоративних прав, цінних паперів тощо; інші доходи від будь-яких видів діяльності за межами митної території України або територій, непідконтрольних контролюючим органам [12].

Отже, можна припустити, що метою здійснення діяльності фізичних осіб-підприємців з ознакою провадження незалежної професійної діяльності, є все ж таки отримання доходів. Таким чином, до ознак самозайнятих осіб взагалі (і фізичних осіб-підприємців зокрема) можна віднести те, що вони здійснюють свою діяльність з метою отримання доходу.

У Податковому кодексі України законодавець уникає надання визначення незалежної професійної діяльності й, як і у випадку з поняттям «самозайняті особи», вдається до переліку видів діяльності, котрі він відносить до незалежних професійних; при цьому, цей перелік не має вичерпного характеру [5, с. 190–195]. У зв'язку з цим, за умови відсутності ознак самозайнятої особи, закріплених у законодавстві, виникає правова невизначеність при кваліфікації діяльності фізичної особи як незалежної професійної, а будь-яка невизначеність у правових податкових нормах призводить до неоднотайності її трактування – як із боку платників податків, так і з боку податкових органів. Д. Жоравович, вказуючи на невичерпність переліку видів незалежної професійної діяльності, закріпленого у податковому законодавстві, пише, що до незалежної професійної належить будь-яка діяльність, подібна до перелічених у частині другої підпункту 14.1.266 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, за умови, що така особа не є працівником у межах такої діяльності [5, с. 190–195]. Оскільки така ж умова висувається в зазначених нормах і щодо фізичних осіб-підприємців, то необхідно зупинитися на ній більш детально. Що мав на увазі законодавець, коли зазначив, що самозайнята

особа «...не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності?» І засновники фізичних осіб-підприємців, і приватні нотаріуси, і адвокати, і арбітражні керуючі, й інші особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність, працюють при здійсненні такої діяльності, а отже, є працівниками. На наш погляд, мається на увазі, що вони не повинні бути найманими працівниками у межах такої діяльності.

Аналізуючи категорію «самозайняті особи», Т. Жовнір слушно вказує, що вона визначає особливий правовий статус, якого набула фізична особа і який відображає її як учасника насамперед правовідносин, пов'язаних з господарською та незалежною професійною діяльністю, котрий надає особі можливість виступати одночасно у статусі роботодавця і працівника [6, с. 146–149].

Висновки. Таким чином, до ознак статусу самозайнятих осіб як платників податків можна віднести те, що: вони забезпечують себе роботою самостійно; використовують працю найманих працівників; здійснюють діяльність з метою отримання доходів безпосередньо від цієї діяльності; не є найманими працівниками в межах такої діяльності; можуть виступати в якості роботодавця і працівника.

Список використаної літератури:

- Бас О. І. Особливості самозайнятості сільського населення у сфері туризму. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес.* 2013. Вип. 181(2). С. 27–33.
- Гаврюшенко Г. Зарубіжний досвід розвитку підприємницької діяльності та самозайнятості серед людей з інвалідністю. *Україна: аспекти праці.* 2013. № 4. С. 45–50.
- Гнатенко К. В. Напрями удосконалення соціального захисту самозайнятих осіб. *Прикарпатський юридичний вісник.* 2016. Вип. 1. С. 104–106.
- Грабовецька О. Нормативно-правове забезпечення самозайнятості населення: реалії і проблеми. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України.* 2015. Вип. 20. С. 126–132.
- Жоравович Д. О. Правові аспекти визначення статусу самозайнятої особи. *Форум права.* 2012. № 3. С. 190–195.
- Жовнір Т. Співвідношення поняття «самозайнята особа» з іншими суміжними правовими категоріями. *Підприємництво, господарство і право.* 2020. № 2. С. 146–149.
- Кравчук О. О. Три види правового статусу фізичної особи. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія, соціологія, право.* Вип. 1-2. 2017. С. 194–200.
- Словник фінансово-правових термінів. За заг. ред. д.ю.н., проф. Л. К. Воронової. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ. Алерта. 2011. 520 с.
- Європейська система рахунків – ЄСР 2010. Глава 1. Загальні риси і основні принципи. URL: https://www.lb.lt/n22873/esa_2010-en_book.pdf
- Про затвердження Порядку обліку платників податків, зборів (обов'язкових платежів): наказ Державної податкової адміністрації України від 19.02.1998 № 80. *Офіційний вісник України.* 1998. № 11. Ст. 431.
- Про податок з доходів фізичних осіб : Закон України від 22.05.2003 № 889-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2003. № 37. Ст. 308.
- Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.
- Про зайнятість населення : Закон України від 01.03.1991 № 803-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/803-12#Text>
- Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#n1398>
- Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
- Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2011. № 2–3. Ст. 11.
- Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
- Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
- Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2003. № 31–32. Ст. 263.

20. Сазонова А. О. Незалежна професійна діяльність та її співвідношення з підприємницькою діяльністю фізичних осіб. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2021. Т. 32 (71). № 1. С. 72–78. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/15.pdf.
21. Худенко М. В. Господарсько-правовий статус осіб, які здійснюють незалежну професійна діяльність. *Економіка і право*. 2019. № 4. С. 60–71.
-

Riadinska V., Kuznetsova O. Signs of the status of self-employed persons as taxpayers

The article examines the features of the status of self-employed persons as taxpayers. The author examines the definitions of the concepts of "individual labor activity", "employed population", "persons who provide themselves with work independently", "individual entrepreneurs", "persons engaged in independent professional activity", "individuals who provide themselves with work independently", "persons engaged in independent professional activity", "self-employed persons". It is emphasized that the concept of "self-employed persons" was used in national legislation from 1998 to 2010. However, over time, this provision was deleted and the concept of "self-employed persons" was replaced by the concepts of "individual entrepreneurs" and "persons engaged in independent professional activities". The legislator, who previously actively used the term "self-employed persons" in different meanings, has, as a result of a significant update of the legislation, formed a unified approach to this concept and uses two concepts to define persons who provide themselves with work independently – "individual entrepreneurs" and "persons engaged in independent professional activities". The Tax Code of Ukraine does not contain a definition of "individual entrepreneur", and the legislator avoids defining "independent professional activity", and, as in the case of the concept of "self-employed persons", only resorts to a non-exhaustive list of activities, which it refers to as independent professional activities. It is stated that further development of tax legislation has led to the formation of two different taxation regimes for both groups of persons falling under the definition of "individual entrepreneurs" and "persons engaged in independent professional activities". According to the Tax Code of Ukraine, these groups of persons are subject to registration as self-employed persons with the controlling authorities. The author analyzes the correlation between the categories of "individual entrepreneur" and "person engaged in independent professional activity", "profit" and "income". It is summarized that the signs of the status of self-employed persons as taxpayers include the following: they provide themselves with work independently; use the labor of employees; carry out activities with the aim of obtaining income directly from these activities; are not employees within such activities; and may act as an employer and an employee.

Key words: *taxation, taxes, self-employed persons, taxpayers, income, independent professional activity, individual entrepreneur, legal status.*